

Penguin
Random
House

A Dorling Kindersley book
www.dk.com

Oorspronkelijke titel: Eyewitness Travel Guides – Belgium & Luxembourg
© 2017 Oorspronkelijke uitgave: Dorling Kindersley Limited, London
A Penguin Random House Company
© 2018 Nederlandstalige uitgave: Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv,
Houten

www.capitool.nl
www.unieboekspectrum.nl

Capitool maakt deel uit van
Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv.,
Postbus 97
3990 DB Houten

Auteurs: Antony Mason, Zoë Hewetson, Emma Jones, Philip Lee, Lee
Phillips, Zoë Ross, Sarah Wolff, Timothy Wright, Julia Zyrianova

Boekverzorging: *de Redactie*, Amsterdam
Vertaling: Johan de Bakker, Hester Colijn, Michiel Gussen, Ron de Heer en
Jacqueline Toscani

Bewerking: Gerard M.L. Harmans

Fotografie: Lynne McPeake, Paul Tait
Cartografie: Uma Bhattacharya, Jasneet Arora
Illustraties: Surat Kumar, Arun Pottirayil, T. Gautam Trivedi

Alles is in het werk gesteld om ervoor te zorgen dat de informatie
in dit boek bij het ter perse gaan zoveel mogelijk is bijgewerkt.
Gegevens zoals telefoonnummers, openingstijden, prijzen, exposities en
reisinformatie zijn echter aan veranderingen onderhevig.
De uitgever is niet aansprakelijk voor consequenties die voortvloeien
uit het gebruik van dit boek.

ISBN 978 90 003 4148 1
NUR 511

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand,
of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op
grond van artikel 16 Auteurswet 1912, juncto het Besluit van 20 juni
1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb.
471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor
wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting
Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB, Hoofddorp). Voor het overnemen
van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en
andere compilatiewerken dient men zich tot de uitgever te wenden.

Vooromslag: Rondvaart in Brugge

◀ Bloementapitj voor het Stadhuis aan de Grote Markt, in het hart van de Brusselse Benedenstad

Inhoud

Hoe gebruikt u deze gids
6

Relief met het Laatste Oordeel, ingang kathedraal, Antwerpen

Inleiding op België en Luxemburg

België en Luxemburg ontdekken **10**

België en Luxemburg in kaart gebracht **16**

Een schets van België en Luxemburg **18**

Agenda van België en Luxemburg **36**

Geschiedenis van België **40**

Kleurige kostuums bij de Praalstoet van de Gouden Boom, Brugge

Wijngaarden in het wijnstadje Remich, langs de oevers van de Moezel, Groothertogdom Luxemburg

België en Luxemburg van streek tot streek

België en Luxemburg in het kort **54**

Brussel **56**

Bronzen beeld van Kuifje en zijn trouwe hond Bobbie, Brussel

Vlaanderen **102**

West- en Oost-Vlaanderen **108**

Antwerpen, Vlaams-Brabant en Limburg **144**

Wallonië **174**

Westelijk Wallonië **180**

Midden-Wallonië **196**

Oostelijk Wallonië **216**

Groot-hertogdom Luxemburg 238

Tips voor de reiziger

Accommodatie **260**

Restaurants **272**

Winkelen in België **294**

Amusement in België **298**

Winkelen en amusement in Luxemburg **302**

Buitenactiviteiten en speciale vakanties **304**

Wegwijs in België en Luxemburg

Praktische informatie **312**

Reisinformatie **322**

Register **328**

Heerlijke Belgische bonbons

Dankbetuiging **338**

Uitdrukkingen **340**

Rubenshuis, Antwerpen

Kastelen en chateaus

België bezit per vierkante kilometer meer kastelen dan enig ander land in Europa, en Luxemburg staat vermoedelijk op de tweede plaats. Deze kastelen variëren van romantische middeleeuwse ruïnes en grimmige burchten tot de 19de-eeuwse sprookjespaleizen van de superrijken. Het merendeel van de interessantere kastelen is in particuliere handen. Een groot aantal laat echter regelmatig bezoekers toe, wat een fascinerende mogelijkheid biedt om kennis te maken met de seculiere architectuur uit het vaak roerige verleden van beide landen.

Château de Vianden (blz. 255) op de beboste heuvels van Luxemburg

Middeleeuwse burchten

In de middeleeuwen maakten invasies door de Vikingen en de constante conflicten tussen de edelen de bouw van robuuste kastelen noodzakelijk. De burchten die bewaard zijn gebleven, zijn vaak ingrijpend verbouwd, maar tonen soms nog sporen uit de tijd van belegeringsladders en blijden.

Hoektorens
beschermen de
zijkanen

De open toegang via de brug
over de slotgracht

Lavaux-Sainte-Anne (blz. 215) is een prachtig feodaal kasteel uit de 13de eeuw, dat in de 15de eeuw opnieuw is versterkt. Het huisvest een museum over de natuur en het rurale leven.

Het Kasteel van Beersel (blz. 168), uit de 14de eeuw, heeft drie torens gekeerd naar een binnenplaats. In 1489 werd het deels verwoest, maar in de 20ste eeuw is het gerestaureerd.

Renaissancekastelen

Na de introductie van buskruit en kanonnen in de 14de eeuw werden de middeleeuwse versterkingen minder effectief. Tijdens het relatief stabiele Spaanse bestuur aan het eind van de 16de eeuw voelden rijke aristocraten zich veilig genoeg om grandioze kastelen met grote vensters te bouwen. Maar de verdedigende functie werd niet vergeten.

Kasteel Ooidonk (blz. 141), uit het eind van de 16de eeuw, toont invloeden van de Italiaanse renaissance, maar in de typisch Spaans-Vlaamse stijl van de Spaanse Nederlanden, zoals het exotische dak hier laat zien.

Het Château de Jehay (blz. 224), eveneens een 16de-eeuws kasteel, bezit torens en een slotvijver. Het is in de 18de eeuw aangepast aan de smaak van die tijd, maar het interieur toont nog sporen van het aristocratische leven in de renaissance.

17de-eeuwse vestingwerken

Middeleeuwse burchten werden in de 17de eeuw vaak aangepast om artillerievuur te kunnen weerstaan. Een sleutelrol werd gespeeld door de Franse architect Vauban, die met het leger van Lodewijk XIV door België trok. Hij versterkte de kastelen van Namen en Bouillon, die tot in de 20ste eeuw een militaire functie hadden.

De Citadel van Namen (blz. 206) staat op een heuvel die al sinds het neolithicum wordt bewoond. De Romeinen bouwden er als eersten een fort.

Het Château-Fort de Bouillon (blz. 236–237), op een rots aan de Semois, was de burcht van de kruisvaarder Godfried van Bouillon. Vaubans verbouwingen golden de binnenplaatsen en verdedigingsmuren.

18de-eeuwse chateaus

België had te lijden onder de Spaanse en Oostenrijkse oorlogen, maar de chateaus weerspiegelden niet zozeer militaire vereisten als wel de status en smaak van de eigenaars. De overheersende invloed was Frans, maar alleen Château Beloeil (blz. 190) benadert de grandeur van Versailles.

Aldén Biesen (blz. 172) was in het bezit van de Duitse Orde. De strenge buitenzijde weerspiegelt de militaire erfenis, terwijl de luxeuze vertrekken passen bij de rijkdom van de orde.

Het Château d'Attre (blz. 189), uit 1752, bezit nog altijd zijn originele interieur, terwijl veel andere kastelen te lijden hebben gehad onder oorlogen en verbouwingen.

De beroemde Tuinen van Annevoie (blz. 208), met hun fontein en watervallen, weerspiegelen de 18de-eeuwse voorliefde voor artistiek vormgegeven tuinen.

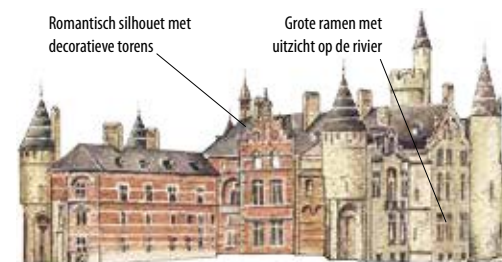

19de-eeuwse neostijlen

Rijke aristocraten en industriëlen bouwden sprookjeskastelen, waarin modern comfort werd gecombineerd met romantische ideeën over de grandeur van het verleden. Soms verbouwden ze middeleeuwse kastelen, zoals in Gaasbeek (blz. 169), vaak met weelderige interieurs.

Romantisch silhouet met
decoratieve torens

Grote ramen met
uitzicht op de rivier

Het 19de-eeuwse Kasteel van Bornem (blz. 160) in middeleeuwse stijl

Grote Markt

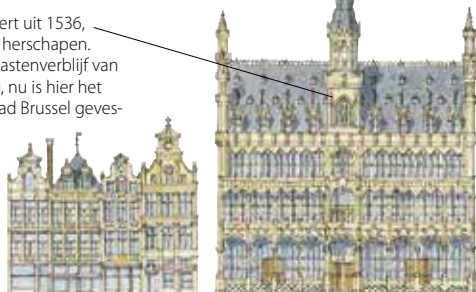
De meeste toeristen in Brussel bezoeken als eerste de Grote Markt, het geografische, historische en commerciële hart van de stad. Het plein is, eeuwen na de aanleg, nog altijd het centrum van Brussel en vormt het mooiste voorbeeld van de sierlijke 17de-eeuwse Belgische architectuur. Op dit plein werden al in de 11de eeuw markten gehouden, en tegen het eind van de 15de eeuw verrees hier het Stadhuis. Kooplieden bouwden daarnaast tal van gildehuizen in diverse stijlen. In 1695 werd dit alles, met uitzondering van het Stadhuis en twee gevels, door Franse kanonnen in drie dagen verwoest. De gilden moesten hun hallen herbouwen in door de gemeenteraad goedgekeurde stijl, vandaar de harmonie van de gebouwen in Vlaamse barokstijl die u er nu aantreft.

De Grote Markt met zijn bloemenmarkt en gildehuizen

Het Broodhuis dateert uit 1536, maar werd in 1873 herschapen. Ooit was het een gastenverblijf van de Spaanse koning, nu is hier het Museum van de Stad Brussel gevestigd, met schilderijen, wandtapijten en de vele pakjes van Manneken Pis.

① Noordoosthoek

② Broodhuis

De Duif was het huis van Victor Hugo, de verbannen Franse schrijver die er in 1852 kwam wonen. Uit zijn pen vloeiden later enkele van de meest complimenterende teksten over Brussel.

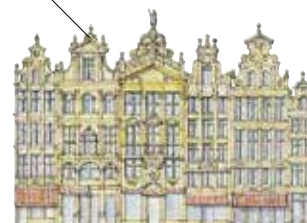
Het Huis van de Hertogen van Brabant is een groep van zes gildehuizen. Het door de stadsbouwmeester Guillaume de Bruyn ontworpen geheel ziet eruit als een paleis in Italiaanse barokstijl.

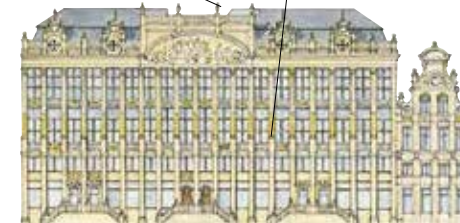
Oriëntatiekaart

Zie *Stratigids van Brussel*, kaart 2

Stenen busten van de hertogen op de gevel gaven deze huizengroep hun naam.

③ De Vos

④ Het Huis van de Hertogen van Brabant

Het Stadhuis (blz. 62) beslaat de hele zuidwestkant van het plein. Het gebouw, nog altijd in gebruik als gemeentehuis, is het architectonische meesterwerk van de Grote Markt.

Verguld beeld van Sint-Michel (aartsengel Michaël) die de duivel doodt.

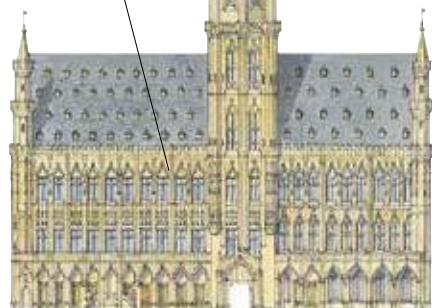
De spits werd in 1449 gebouwd door Jan van Ruysbroeck. Hij is 96 m hoog en staat een beetje scheef.

Everard 't Serclaes werd in 1388 gedood bij de verdediging van Brussel. Het aanraken van de arm van zijn beeld zou geluk brengen.

⑤ Everard 't Serclaes

⑥ Stadhuis

De Vos werd rond 1699 gebouwd als gildehuis van de marskramers door de Vlaamse architecten De Vos en Van Nerum. Op de gevel staan onder meer Sint-Nicolaas, patroonheilige van de kooplieden, en met linten spelende cherubijnen.

Den Hoorn is gebouwd in Italiaans-Vlaamse stijl. Bijzonder aan dit schippersgildehuis (1697) is de gevel in de vorm van de achtersteven van een 17de-eeuws fregat.

⑦ De Vos, Den Hoorn en de Koning van Spanje

De Koning van Spanje huisvest de beste bar aan de Grote Markt, Le Roy d'Espagne (blz. 94), met een populair terras aan het prachtige plein. De vergulde buste boven de ingang stelt Sint-Aubertus voor, de patroonheilige van de bakkers. Ter hoogte van de eerste verdieping ziet u een grote buste van Karel II van Spanje.

Het Bakkershuis, ook bekend als 'De Koning van Spanje', werd gebouwd door het bakkersgilde. Op de achthoekige koperen koepel uit 1697 staat een gouden figuur die op een bazuin blaast.

31 Jubelpark

De twee fraaiste grote projecten van koning Leopold II, het Jubelpark en -paleis, zijn gebouwd voor het gouden jubileum van de Belgische onafhankelijkheid in 1880. Het park werd aangelegd op een militair oefenterrein. Bij de paleisingang moesten een triomfboog en twee grote expositieruimten komen, maar tijdens de Tentoonstelling van Belgische kunst- en industrieproducten van 1880 waren alleen de twee ruimten gereed. Uiteindelijk wist men het benodigde geld bijeen te krijgen, waarna het werk nog 50 jaar doorging. Voordat ze tot musea werden verbouwd, gebruikte men de hallen aan weerszijden van de boog voor handelsbeurzen, waarvan de laatste in 1935 plaatsvond. Ook fungeerden ze als paardenrenbaan en duiventil. In de Tweede Wereldoorlog werden in het park groenten verbouwd.

Triomfboog

De Triomfboog was oorspronkelijk ontworpen als stadspoort van Brussel. Hij werd pas voltooid in 1905.

UITGELICHT

- ① Hortapaviljoen
- ② De Grote Moskee was oorspronkelijk het Egyptische paviljoen, gebouwd voor de expositie in 1880. Sinds 1978 is het een moskee.
- ③ Tunnel
- ④ Het park is tijdens de lunch en in het weekend populair bij Brusselse eurocraten en gezinnen.

Laan met bomen

Veel van de iepen en platanen langs de wandelpaden in het lommerrijke park stammen uit 1880.

★ Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

Dit museum over de Belgische militaire historie toont militaria uit een periode van 200 jaar, waaronder oude vliegtuigen.

De centrale boog

De boog wordt bekroond door het beeld *Brabant hijst de nationale vlag*, rijdend op een vierspan.

TIPS VOOR DE TOERIST

Praktische informatie

Tervurenlaan, 1040 Brussel. **Kaart** 3 C3. Autoworld: 02-7364165. **Open** april-sept. za en zo 10.00-18.00; okt.-maart di-vr 10.00-17.00 uur. Grote Moskee: 02-7352173. **Open** ma-do 9.00-16.00 uur.

Openbaar vervoer

12, 21, 22, 27, 36, 60, 61, 80. 81, 83. Schuman, Mérode.

Autoworld

De Zuidvleugel van het paleis herbergt een van de beste autoverzamelingen ter wereld. Er staan zo'n 300 voertuigen, waaronder een motor uit 1886, een T-Ford uit 1924 en Amerikaanse limousines uit de jaren 1950.

Jubelparkmuseum

Jubelpark 10. **Tel.** 02-7417211.

Open di-vr 9.30-17.00, za, zo en feestdagen 10.00-17.00 uur.

Gesloten 1 mei, 1 en 11 nov. kmlkg-mrah.be/cinquantenaire-museum

Het Jubelparkmuseum, dat deel uitmaakt van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, is op de huidige locatie gevestigd sinds het begin van de 20ste eeuw en een van de grootste musea van België. Het historische gebouw was opgericht door koning Leopold II. U ziet er een schat aan oude voorwerpen uit de prehistorie, de oudheid, Europese toegepaste kunst en niet-Europese kunst.

De vier hoofdafdelingen zijn: Oudheid (inclusief Egyptische sarcofagen en Griekse vazen), Nationale Archeologie (van de prehistorie tot de Merovingische periode in 751), Europese Toegepaste Kunst (van romaanse kunst uit de middeleeuwen tot 20ste-eeuwse art deco) en Niet-Europese Beschavingen. De laatste afdeling behandelt onder andere Byzantium, China en India, Zuidoost-Azië, Oceanië en de islamitische wereld.

U ziet decoratieve gebruiksvoorwerpen uit alle tijdperken, waaronder zilverwerk, glas, porselein en een fraaie collectie tapijten. Religieuze beelden en glas-in-loodramen staan rond een binnenplaats in de stijl van een kloostergang.

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

Jubelpark 3. **Tel.** 02-7377833. **Open** di-zo 9.00-17.00 uur. **Gesloten** 1 mei, 1 nov., 25 en 26 dec. klm-mra.be/D7t

Dit museum is gewijd aan de geschiedenis van het Belgische leger van het eind van de 18de eeuw tot nu. U ziet wapens, uniformen, onderscheidingen en schilderijen. Naast een afdeling over de onafhankelijkheidsstrijd van 1830 (*blz. 48-49*) vindt u er twee afdelingen over de wereldoorlogen en het verzet (*blz. 50-51*) en een over de luchtvaart.

★ Jubelparkmuseum

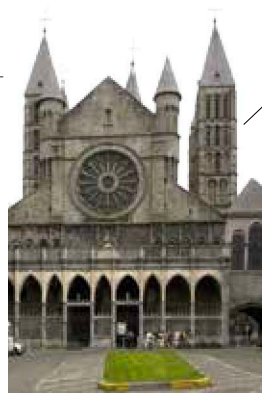
De ontwerpen van de Belgische architect Bordiau voor deze twee expositieruimten waren deels gebaseerd op victoriaanse musea in Londen. Het gebruik van ijzer en glas werd geïnspireerd door het Crystal Palace in Londen.

Cathédrale Notre-Dame

De Cathédrale Notre-Dame, een van de belangrijkste monumenten van België, kent een lange geschiedenis. Doorniks eerste bisschop, Sint-Eleutherius, had hier in de 5de eeuw zijn kathedraal. De westkant van de huidige kerk werd in de 12de eeuw als romaanse basilica gebouwd. In de 13de eeuw werd het koor in gotische stijl toegevoegd. Het interieur was vroeger rijker versierd; veel decoraties gingen verloren bij de Beeldenstorm van 1566. Ook het Duitse bombardement van 1940 veroorzaakte veel schade. In 1999 werd het gebouw getroffen door een tornado, wat de noodzaak van een spoedige restauratie duidelijk maakte. In 2000 werd de kathedraal een Unesco-Werelderfgoed. Sommige delen van de kathedraal zijn vanwege de restauratie niet toegankelijk voor bezoekers.

★ Vijf torens

De vijf puntige torens boven het transept en de kruising verlenen de kathedraal een heel eigen karakter. De torens, die begin 13de eeuw af kwamen, zijn 83 m hoog.

UITGELICHT

① **De Chapelle Saint-Louis** herbergt schilderijen van Jordaens en Rubens.

② **Het romaanse schip** heeft aan de buitenzijde drie rijen rondbogen. Twee zijbeuken geven steun aan het hoge, gewelfde plafond.

③ **De middentoren**, de oudste, is een lantaartoren, die licht laat vallen op de kruising tussen middenschip en transept.

④ **Het koor**, opgetrokken tussen 1243 en 1255, was het eerste voorbeeld van de nieuwe Franse gotische stijl in de Lage Landen.

⑤ **Het transept** scheidt het romaanse schip van het gotische koor, dat opvallend genoeg bijna even lang is als het schip.

Westportaal

Aan de westzijde ligt een 14de-eeuws portaal met bogen, versierd met een rij beelden uit de 14de tot 17de eeuw.

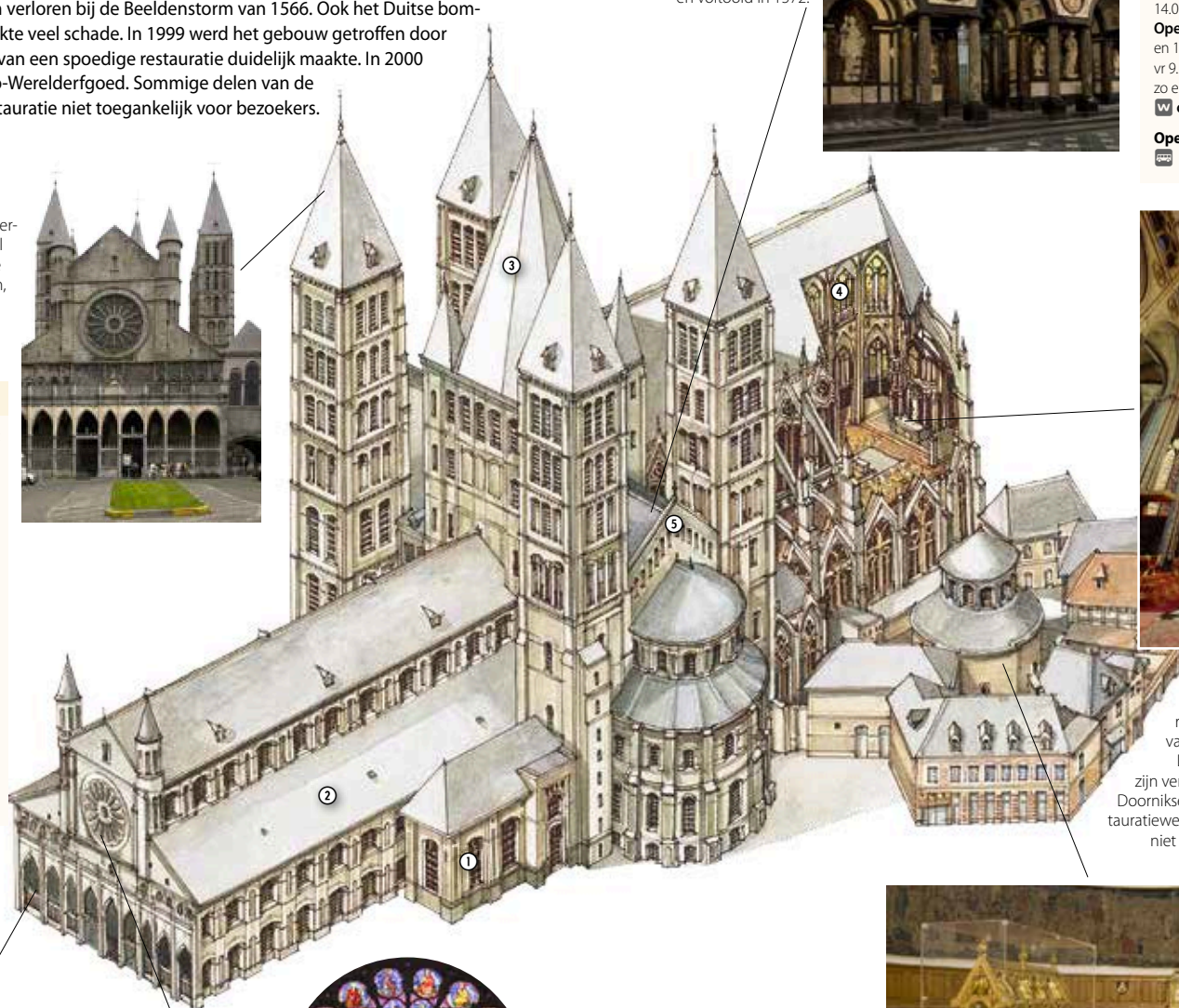
Rosvenster

Het roosvenster in de westgevel is in de 19de eeuw geplaatst ter vervanging van een gotisch venster uit 1526. In het hart van het glas in lood is Maria te zien en in de zestien lobben Bijbelse profeten.

★ Doksaal

De scheiding tussen schip en koor wordt gemarkeerd door een elegant doksaal van kleurig marmer, uitgevoerd in Italiaanse renaissancestijl en voltooid in 1572.

TIPS VOOR DE TOERIST

Praktische informatie

Place de l'Évêché 1, Tournai. Tel. 069-452650. **Open** april-okt. dag. 9.15-12.00 en 14.00-18.00 uur; nov.-maart dag. 9.15-12.00 en 14.00-17.00 uur. Schatkamer: **Open** april-okt. zo-vr 9.30-12.00 en 14.00-18.00; nov.-maart ma-vr 9.30-12.00 en 14.00-17.00, za, zo en feestd. 12.00-17.00 uur. www.cathedrale-tournai.be

Openbaar vervoer

Hoogaltaar

Doordat het structurele gewicht op steunberen rust, konden de muren volop van vensters worden voorzien. De gotische pijlers en bogen zijn vervaardigd van het beroemde Doornikse blauwsteen. Tijdens de restauratiewerkzaamheden is dit gedeelte niet toegankelijk voor bezoekers.

★ Schatkamer

In deze vertrekken is een overvloed aan schatten opgeslagen. Het kostbaarst zijn de vergulde, met juwelen bezette reliekschrijnen. Ook hangt er een wandtapijt uit 1402, met Sint-Eleutherius en Sint-Piatus, die het christendom naar Doornik bracht.

